«Тасдиқ мекунам»
Ректори Донишгоҳи миллии Тоҷикистон, доктори илмҳои иқтисодӣ, профессор Хушвахтзода Қ.Х.
____
«9» ______________с. 2022

ХУЛОСАИ
Донишгоҳи миллии Тоҷикистон

оид ба мубрамият ва аҳаммияти мавзӯи таҳқиқоти диссертатсионии Завқизода Солеҳ Амин дар мавзӯи «Интихоб, тайёр намудан ва такмили ихтисоси судяҳо дар Ҷумҳурии Тоҷикистон: масъалаҳои назариявӣ-амалӣ ва ташкилию ҳуқуқӣ», ки барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои ҳуқуқшиносӣ аз рӯйи ихтисоси 12.00.11 – фаъолияти судӣ; фаъолияти прокурорӣ; фаъолияти ҳимояи ҳуқуқ ва фаъолияти ҳифзи ҳуқуқ (илмҳои ҳуқуқшиносӣ) пешниҳод шудааст.

Мавзуи таҳқиқоти диссертатсионии Завқизода Солеҳ Амин дар мавзуи «Интихоб, тайёр намудан ва такмили ихтисоси судяҳо дар Ҷумҳурии Тоҷикистон: масъалаҳои назариявӣ-амалӣ ва ташкилию ҳуқуқӣ» дар кафедраи ҳуқуқи судӣ ва назорати прокурорӣ муҳокима гардида, дар асоси таъйиноти декани факултети ҳуқуқшиносӣ аз 24 июни соли 2022, №63 ба экспертизаи давраи дуюм тавсия дода шудааст.

Завқизода Солеҳ Амин соли 2002 ба факултети ҳуқуқшиносии Донишгоҳи миллии Тоҷикистон дохил гардида, соли 2005 онро аз рӯйи ихтисоси «ҳуқуқшиносӣ» бо баҳои «аъло» хатм намуда, аз соли 2005 то соли 2015 дар вазифаҳои Мушовири шуъбаи санҷиши фаъолияти судҳои поёнии Суди Олӣ, Сардори шуъбаҳои маркази иттилоотӣ, ҷамъбасти амалияи судӣ ва расонидани ёрии амалӣ ба судҳо, Ёрдамчии Раиси Суди Олӣ, сармутахассиси шуъбаҳои мудофиа ва тартиботи ҳуқуқӣ, кафолатҳои конститутсионии шаҳрвандони Дастгоҳи иҷроияи Президент, Сардори Раёсати иттиҳодияи динии Кумита оид ба корҳои дин, танзиму

анъана ва ҷашну маросимҳои назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон, Директори Маркази таълимии судяҳои назди Шӯрои адлияи Ҷумҳурии Тоҷикистон ва аз соли 2016 то имрӯз Директори Маркази таълимии судяҳои назди Суди Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон фаъолият дорад.

Дар давраи омодасозии диссертатсия Завқизода Солеҳ Амин унвонҷӯи кафедраи ҳуқуқи судӣ ва назорати прокурории факултети ҳуқуқшиносии Донишгоҳи миллии Тоҷикистон ба ҳисоб мерафт.

Шаҳодатнома оид ба супоридани имтиҳонҳои номзадӣ санаи 10 майи соли 2022, № 90 дода шудааст.

Довталаби дараҷаи илмӣ ба талаботи манзурнамудаи банди 17-и Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ, ки бо Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30-юми июни соли 2021, таҳти №267 тасдиқ гардидааст, мутобиқ мебошад.

Роҳбари илмӣ: – Маҳмудов Изатулло Тешаевич, номзади илмҳои ҳуқуқшиносӣ, дотсент, мудири кафедраи ҳуқуқи судӣ ва назорати прокурории факултети ҳуқуқшиносии Донишгоҳи миллии Тоҷикистон

Мубрамии мавзӯи таҳқиқот. Мубрамии мавзӯъ аз муқаррароти Конститутсия бармеояд, ки он ба уҳдаи судя масъулияти баланди аз номи давлат амалӣ намудани адолати судӣ ва ба ин васила ҳифзи ҳуқуқ, озодии инсону шаҳрванд, манфиати давлат, ташкилоту муассисаҳо ва қонунияту адолатро вогузор намудааст. Ин мубрамӣ инчунин аз иродаи халқи Тоҷикистон, ки ҳуқуқи шахсро муқаддас шумурда, бунёди ҷомеаи адолатпарварро вазифаи худ қарор додааст, (дебочаи Конститутсия) бармеояд ва ин ба субъектони таъминкунандаи адолат масъулияти калонро вогузор менамояд. Иҷрои ин вазифаи муқаддас тақозо менамояд, ки роҳҳои нав ва муосири интихоби судя, баланд бардоштани савияи дониши ӯ таҳқиқ карда шавад. Зеро аз иқтидори судя ба тариқи дахлдор амалӣ намудани адолати иҷтимоӣ алоқамандӣ дорад, ки ин худ омили асосии ноил гардидан ба боварии ҷомеа ва баланд бардоштани мақому

нуфузи ҳокимияти судӣ ҳамчун шохаи алоҳидаи ҳокимияти давлатӣ мебошад.

Таваҷҷуҳи ҷомеаи шаҳрвандии Тоҷикистон ва давлатҳои бунёдашон демократии ҷаҳон пайваста ба пайдо намудани роҳу усулҳои наву афзалиятноки таъмини ҳуқуқу озодиҳои инсон ва шаҳрванд, волоияти қонун равона шудааст ва дар таъмини он судя саҳми арзишманд дорад.

Шаҳрвандон бояд боварӣ дошта бошанд, ки ҳангоми ҳалли баҳсҳои бавуҷудомада ва барқарор кардани ҳуқуқҳояшон онҳо ба судяи касбӣ муроҷиат менамоянд ва ин муроҷиати онҳо дар доираи меъёрҳои қонунгузорӣ, боадолатона ҳал карда мешавад. Воқеан, нуқтаи ниҳоиро дар таъмини ҳуқуқу озодиҳои инсон ва ташкилоту муассисаҳо судя мегузорад. Ҳатто дараҷаи амалишавии қонунҳои мукаммал ва ба таъмини ҳифзи ҳуқуқу озодиҳои шаҳрвандон мусоидаткунанда дар дилхоҳ ҷомеа аз судяе вобастагӣ дорад, ки сатҳи баланди дониши касбӣ, ҷаҳонбинии васеъ ва ахлоқи ҳамида дорад.

Асоснокии мавзуи таҳқиқот ба талаботи амалӣ намудани як зумра санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ ҳамчун заминаҳои бунёдӣ ва тавзеҳдиҳанда, ба монанди Конститутсияи Ҷумҳурии Тоҷикистон, қонунҳо, барномаҳои миллӣ ва силсилабарномаҳои ислоҳоти судӣ-ҳуқуқӣ (дар чор марҳила, барои солҳои 2007-2010, 2011-2013, 2015-2017, 2019-2021), Барномаи ислоҳоти низоми адолати судӣ нисбати кӯдакон дар Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2017-2021, Барномаи миёнамуҳлати рушди Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2021-2025 ва ғайра нигаронида шудааст. Мубрамии дигари мавзуъ аз мухтавои санадҳои мазкур ва ҳадафҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон, ки дар Стратегияи миллии рушди Ҷумҳурии Тоҷикистон барои давраи то соли 2030 дарҷ гардидаанд, бармеояд. Чунончи, дар ин Стратегия қайд гардидааст: “Таҳкими минбаъдаи ҳокимияти судӣ, такмили раванди судӣ, баланд бардоштани нақши суд дар ҳифзи ҳуқуқу озодиҳои инсон ва шаҳрванд, ҳифзи ҳуқуқҳои

молу мулкӣ, ҳимояи манфиатҳои давлат, таъмини волоияти қонун ва адолат самтҳои муҳими рушд ва таҳкимдиҳии давлатдории мардуми тоҷик мебошад”.

Таҳқиқоти диссертатсионӣ давраи 30 соли истиқлолияти давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистонро дар бар мегирад. Дар ин давра тавассутиислоҳоти конститутсионӣ, силсилаислоҳоти судӣ-ҳуқуқӣ ва рушду нумӯи қонунгузории миллӣ ҳокимияти судӣ ҳамчун шохаи мустақили ҳокимияти давлатӣ таҳким ёфт. Дар ин робита масъалаи то кадом дараҷа ташаккул ёфтани механизмҳои ташкилӣ-ҳуқуқии интихоб, тайёр намудан ва ҷобаҷогузории судяҳо ва номзадҳо ба вазифаи судя, такмили ихтисоси мунтазами судяҳо ва талаботи умумии меъёрҳои этикаи касбӣ, умумият ё тафовут доштани ин механизмҳо бо таҷрибаи пешрафтаи давлатҳои таҳқиқшаванда ва байналмилалӣ аз ҷониби ҳеҷ як олими ватанӣ таҳқиқот гузаронида нашудааст.

Навгонии илмии таҳқиқоти диссертатсионӣ дар он аст, ки аввалин маротиба дар даврони истиқлолияти давлатӣ дар илми ҳуқуқшиносии ватанӣ масъалаҳои назариявӣ, амалӣ ва ташкилию ҳуқуқии интихоб, тайёр намудан, ҷобаҷогузорӣ, таълими муттасил ва такмили ихтисоси судяҳо ва номзадҳо ба вазифаи судя, коромӯз-судя, асосҳои назариявӣ ва заминаҳои ҳуқуқии этикаи касбии судя, мафҳум ва моҳияти онҳо, бо истифодаи усули таҳлили муқоисавии ҳуқуқӣ бо санадҳои байналмилалӣ ва таҷрибаи давлатҳои хориҷӣ анҷом дода шудааст.

Диссертант мақсади таҳқиқоти рисолаи илмиро таҳлили масъалаҳои омӯзиш, таҳлил ва муқоисаи масъалаҳои назариявӣ, амалӣ ва ташкилию ҳуқуқии интихоб, тайёр намудан, таълими муттасил ва такмили ихтисоси судяҳо, номзадҳо ба вазифаи судя ва коромӯз-судяҳо ва доираи амали меъёрҳои этикаи касбӣ дар таҷрибаи Тоҷикистон, амалияи байналмилалӣ ва давлатҳои хориҷӣ, аз коркард ва пешниҳодҳо вобаста ба талаботи ҷомеаи муосири ватанӣ ва меъёрҳои байналмилалӣ мувофиқи интихоб ва

тайёр намудани судяҳои босалоҳият, беғараз, холис, дорои ахлоқи ҳамидаи касбӣ, усул, шакл ва сифати таълими муттасил, такмили ихтисоси судяҳо бо истифода аз технологияи муосир ва талаботҳои меъёрҳои ахлоқӣ нисбат ба судя в номзад ба вазифаи судя мебошад. Дар ин замина мақсад аз манзур намудани пешниҳодҳо ҷиҳати такмили қонунгузорӣ ва таҷрибаи миллӣ бо мақсади боз ҳам беҳтар гардонидани низоми интихоби мазкур, ки ба баамалбарории босамари адолати судӣ, ки дар он ҳуқуқ ва озодиҳои инсон, манфиатҳои давлат, амният ва ташкилоту муассисаҳо маҳфуз аст, иборат мебошад.

Хулосаҳо ва нуктаҳои илмии дар диссертатсия матраҳгардида бо истифода аз ақидаҳо ва мафҳумҳои пазируфташудаи илмӣ, санадҳои меъёрии ҳуқуқии миллӣ ва байналмилалӣ, инчунин таҷрибаи давлатҳои алоҳида дар самти интихоб, тайёр намудан ва такмили ихтисоси судяҳо дар Ҷумҳурии Тоҷикистон: масъалаҳои назариявӣ-амалӣ ва ташкилию ҳуқуқӣ, исбот карда шудаанд. Натиҷаҳои илмии таҳқиқоти диссертатсионӣ аз сатҳи навгонии таҳқиқоти диссертатсионӣ дарак медиҳанд. Таҳқиқоти диссертатсионӣ кори илмии анҷомёфта буда, дар он вазифаҳои гузошташуда пурра ҳалли худро ёфтаанд.

Доир ба мавзуъ ва моҳияти диссертатсия унвонҷӯ 9 мақолаи илмӣ аз ҷумла 5 адади онҳо дар маҷаллаҳои тақризшавандаи тавсиянамудаи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти ҶТ ба табъ расонида шудааст.

Натиҷаҳои таҳқиқоти диссертатсионӣ дар кафедраи ҳуқуқи судӣ ва назорати прокурории факултети ҳуқуқшиносии Донишгоҳи миллии Тоҷикистон муҳокима ва тасдиқ гардида, дастовардҳои илмии муаллиф вобаста ба мавзуъ дар конференсияҳои анъанавии ҳарсолаи факултети ҳуқуқшиносӣ, конференсияҳои ҷумҳуриявӣ ва байналмилалӣ ба шакли маъруза пешниҳод шудаанд, аз ҷумла конференсияи байналмилалии илмию амалӣ бахшида ба таҷлили рӯзи қабули Эъломияи умумии ҳуқуқи

инсон дар мавзуи “Принсипҳои ҳимояи судии ҳуқуқи инсон” (Душанбе, соли 2019); Конференсияи ҷумҳуриявии илмию амалӣ бахшида ба таҷлили рӯзи “Ҳуқуқи инсон” дар мавзуи “Этикаи касбии судя ва ҳуқуқу озодиҳои инсон ва шаҳрванд” (Душанбе, соли 2021); конференсияи байналмилалии маҷозии Технологияҳои муосири рақамии HR ҳангоми интихоби номзадҳо ба вазифаи судя, баҳодиҳии фаъолият ва пешниҳоду ҷобаҷогузории судяҳо дар мавзуи “Опыт Таджикистана при отборе и подготовки судей и кандидатов на должность судьи-применение современных технологий” (Душанбе, 2020 г.) ва ғ.

Саҳми шахсии муаллифи рисолаи илмӣ бо сатҳи навгонии илмии диссертатсионӣ, нуктаҳои илмӣ ва пешниҳоду тавсияҳои амалие, ки ба ҳимоя пешниҳод мешаванд, мақолаҳои илмӣ ва маърӯзаҳо дар конференсияҳои илмӣ-амалӣ тасдиқ мегарданд. Инчунин, тарзи навишт, масъалагузорӣ ва услуби таҳқиқоти илмӣ саҳми шахсии муаллифи диссертатсияро нишон медиҳад.

Мавзуъ ва мазмуни таҳқиқот ба шиносномаи ихтисоси 12.00.11 – фаъолияти судӣ; фаъолияти прокурорӣ; фаъолияти ҳимояи ҳуқуқ ва фаъолияти ҳифзи ҳуқуқ (илмҳои ҳуқуқшиносӣ), ки аз ҷониби Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон тасдиқ карда шудааст, мутобиқ мебошад.

Таҳқиқоти диссертатсионии Завқизода Солеҳ Амин дар мавзӯи «Интихоб, тайёр намудан ва такмили ихтисоси судяҳо дар Ҷумҳурии Тоҷикистон: масъалаҳои назариявӣ-амалӣ ва ташкилию ҳуқуқӣ», ки барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои ҳуқуқшиносӣ аз рӯйи ихтисоси 12.00.11 – фаъолияти судӣ; фаъолияти прокурорӣ; фаъолияти ҳимояи ҳуқуқ ва фаъолияти ҳифзи ҳуқуқ (илмҳои ҳуқуқшиносӣ), ба талаботи бандҳои 31, 33-35-и Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ, ки бо Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30-юми июни соли 2021, таҳти №267 тасдиқ гардидааст, ҷавобгӯ буда, аз тарафи муаллиф мустақилона

таълиф гардида, дорои ягонагии дохилӣ, натиҷа ва нуктаҳои нави илмӣ мебошад ва саҳми шахсии муаллифро дар соҳаи илм нишон медиҳад.

Қарор карда шуд:

1. Диссертатсияи Завқизода Солеҳ Амин дар мавзӯи «Интихоб, тайёр намудан ва такмили ихтисоси судяҳо дар Ҷумҳурии Тоҷикистон: масъалаҳои назариявӣ-амалӣ ва ташкилию ҳуқуқӣ», ки барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои ҳуқуқшиносӣ аз рӯйи ихтисоси 12.00.11 – фаъолияти судӣ; фаъолияти прокурорӣ; фаъолияти ҳимояи ҳуқуқ ва фаъолияти ҳифзи ҳуқуқ (илмҳои ҳуқуқшиносӣ), таҳқиқоти илмӣ-соҳавӣ ба ҳисоб рафта, ба талаботи пешбинигардидаи КОА-и назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷавобгӯй мебошад.

2. Диссертатсияи Завқизода Солеҳ Амин дар мавзӯи «Интихоб, тайёр намудан ва такмили ихтисоси судяҳо дар Ҷумҳурии Тоҷикистон: масъалаҳои назариявӣ-амалӣ ва ташкилию ҳуқуқӣ», ки барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои ҳуқуқшиносӣ аз рӯйи ихтисоси 12.00.11 – фаъолияти судӣ; фаъолияти прокурорӣ; фаъолияти ҳимояи ҳуқуқ ва фаъолияти ҳифзи ҳуқуқ (илмҳои ҳуқуқшиносӣ), ба Шӯрои диссертатсионии 6D.КОА-043 назди АКАДЕМИЯИ ВАЗОРАТИ КОРҲОИ ДОХИЛИИ ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН тавсия карда шавад.

Хулоса дар маҷлиси муштараки кафедраҳои ҳуқуқи ҷиноятӣ ва муқовимат бо коррупсия, ҳуқуқи судӣ ва назорати прокурорӣ ва кафедраи криминалистика ва фаъолияти экспертизаи судии факултети ҳуқуқшиносии Донишгоҳи миллии Тоҷикистон қабул карда шуд. Дар маҷлис иштирок доштанд: 27 нафар. Натиҷаи овоздиҳӣ: «тарафдор» - 27 нафар, «зид» - 0 нафар, «бетараф» - 0 нафар, кафедраҳои ҳуқуқи ҷиноятӣ ва муқовимат бо коррупсия, ҳуқуқи судӣ ва назорати прокурорӣ ва кафедраи криминалистика ва фаъолияти экспертизаи судии факултети ҳуқуқшиносии Донишгоҳи миллии Тоҷикистон (таъйиноти декани

факултети ҳуқуқшиносии ДМТ) аз 24-уми июни соли 2022, таҳти №63) аз 6-уми июли соли 2022.

Раиси маҷлиси муштарак:

номзади илмҳои ҳуқуқшиносӣ, дотсент Қурбонализода Н.Ш.

Котиби маҷлиси муштарак:

номзади илмҳои ҳуқуқшиносӣ Шарипов С. С.

Муқарризи №1: Шарипов Т. Ш.

доктори илмҳои ҳуқуқшиносӣ, профессори кафедраи ҳуқуқи ҷиноятӣ ва муқовимат бо коррупсияи факултети ҳуқуқшиносии ДМТ

Муқарризи №2: Муродзода А. А.

номзади илмҳои ҳуқуқшиносӣ, ходими калони илмии шӯъбаи ҳуқуқи давлатии Институти фалсафа, сиёсатшиносӣ ва ҳуқуқи ба номи А. Баҳоваддинови Академи миллии илмҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон.

Имзоҳоро тасдиқ мекунам:

Сардори РК ва КМ ДМТ Тавқиев Э.Ш.